

zagovorniki
načela enakosti

Ob 10. obletnici Zagovornika načela enakosti smo povabili zagovornice in zagovornike – predstavnike nevladnih organizacij, da z nami delijo pogled na delo in vlogo osrednje državne ustanove za varstvo pred diskriminacijo.

Miha Lobnik

zagovornik načela enakosti

Spoštovani,

pred vami je publikacija, v kateri so predstavljeni pogledi nekaterih naših ključnih partnerjev – predstavnikov civilne družbe in nevladnih organizacij, ki so za nas izjemen vir informacij o tem, kako živijo ljudje, ki jih zaznamujejo določene osebne okoliščine. Ti zagovorniki in zagovornice načela enakosti vsakodnevno delajo z ranljivimi skupinami. Zato jih najbolj poznajo in z nami pogosto delijo svoje dragoceno znanje.

V trikotniku na področju varstva pred diskriminacijo predstavlja en steber država – del nje je tudi Zagovornik načela enakosti s svojimi nalogami in pooblastili. Drugi steber predstavljajo univerzitetno-raziskovalne institucije, ki raziskujejo pojav diskriminacije, prikažejo ga v številkah in teoretično pojasnjujejo. Tretji steber pa predstavljajo tisti, katerim je delo prvih dveh institucij sploh namenjeno. To so tisti ljudje, ki jih zaznamujejo osebne okoliščine, in tiste organizacije, ki v njihovem imenu javno govorijo.

Ob 10. obletnici Zagovornika načela enakosti tako želimo dati glas tistim, ki pri premagovanju izzivov dnevno pomagajo ljudem, ki jih zaznamujejo osebne okoliščine. So nepogrešljiv partner v tem procesu, zato jim namenjamo to posebno publikacijo.

Ob tej priložnosti se zahvaljujem vsem zagovornicam in zagovornikom, saj so v 10-letnem razvoju institucije Zagovornika načela enakosti prav oni pomembno prispevali k našemu znanju in razumevanju vsakdanjih izzivov. Podpirali so tiste, ki so se na nas obračali, jih spodbujali v postopke in nam predstavljali dragocena spoznanja in rešitve.

Želimo si, da bi tudi v prihodnje dialog različnih institucij in avtonomne civilne družbe predstavljal pot do boljšega življenja vseh ljudi ne glede na njihove osebne okoliščine, ki jih zaznamujejo.

Hvala torej nevladnim organizacijam, ker ste vsakodnevno tudi vi zagovorniki načela enakosti. Zagovornik načela enakosti, institucija s tem imenom, pa ima dolžnost in nalogo, da vaš glas še naprej sliši in širi vse do stolpov oblasti, katerih dejanja lahko mnoge rešijo neenakopravnosti in težkih posledic diskriminacije.

Amir Alibabić

član

Društvo študentov invalidov Slovenije

” Zelo podpiramo tudi dejavnost Zagovornika na področju pravnih predpisov oziroma zakonodaje, saj opozarja na nepravične predpise in prakse, ki bi bile brez teh opozoril pogosto spregledane.

Zagovornik načela enakosti je s svojimi priporočili in opozarjanjem na diskriminacijo zelo pozitivno pripomogel k izboljšanju položaja invalidov. Zadeve, ki jih obravnava, so pereče in pomembne za družbo kot celoto, zato podpiramo Zagovornikovo delo in dejavnosti.

Zaradi Zagovornika se ljudje bolj zavedajo, kaj je diskriminacija in kam se lahko obrnejo.

” **Večkratna diskriminacija ljudi z motnjami v duševnem razvoju in njihovih družin bo izjemno pomembno področje delovanja Zagovornika načela enakost tudi v prihodnje.**

Tako pri nas kot tudi v drugih državah Evropske unije so ljudje z motnjami v duševnem razvoju še vedno diskriminirani zaradi stereotipov, povezanih z njihovo motnjo. Ti stereotipi povzročajo diskriminatorne prakse, ki jim preprečujejo, da bi uživali svoje pravice na mnogih vidikih življenja, kot so izobraževanje, pravna sposobnost, zaposlovanje, socialna zaščita, zdravje, politično življenje, družinsko življenje in čustveno življenje, na enaki osnovi kot drugim.

Po drugi strani pa jih take prakse vodijo v neznanje glede njihovih pravic, glede zaznavanja diskriminacije in pravnih možnosti za odpravljanje diskriminatornih praks. Diskriminirani pa niso samo ljudje z motnjami v duševnem razvoju temveč tudi njihovi družinski člani, starši in sorojenci, ki jih sistemi javnih podpor prepogosto spregledajo.

Vse prevečkrat pa morajo te družine nadomeščati primanjkljaje skupnostnih podpor njihovim članom z motnjami v duševnem razvoju.

Branka Perne

predsednica

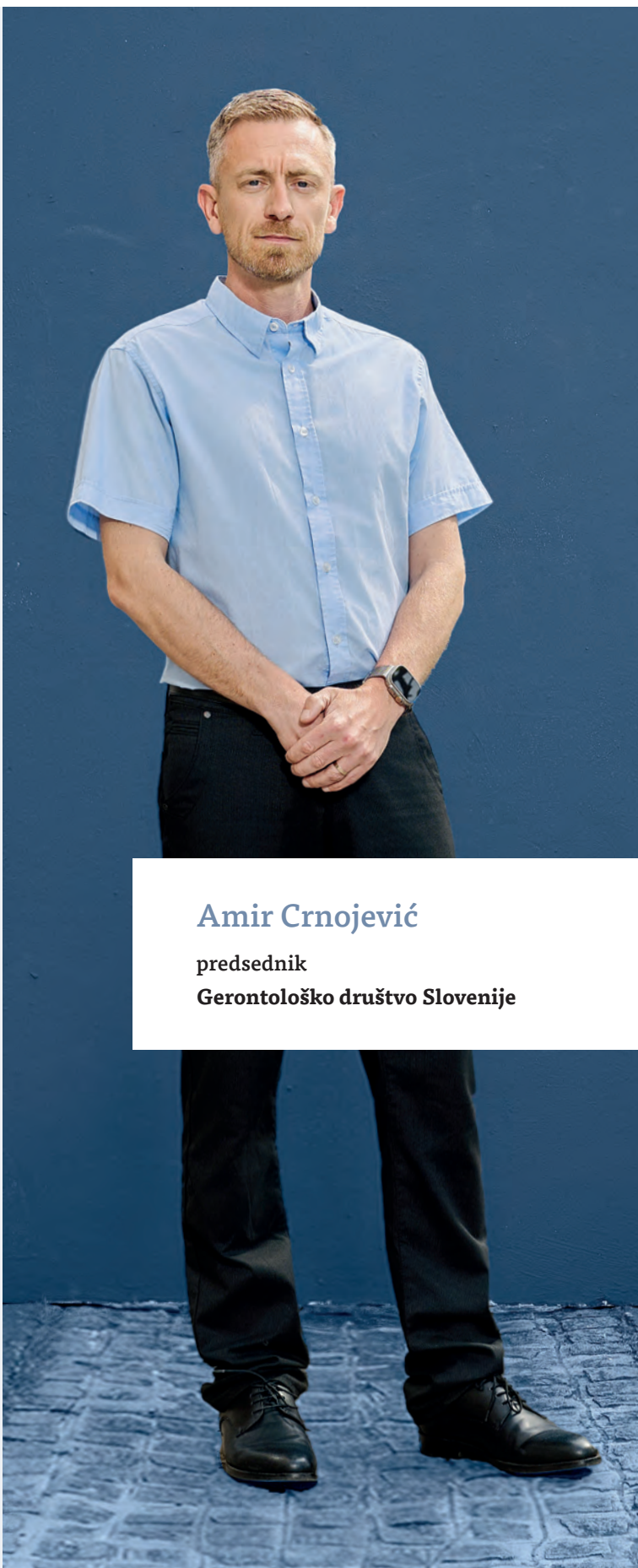
Zveza Sožitje – Zveza društev za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Slovenije

Obstoj neodvisne institucije, ki se sistematično ukvarja z varstvom enakosti, je pomemben za razvoj pravične družbe. Zagovornik ima pri tem posebno vlogo, saj s svojim delom prispeva k zaščiti posameznikov ter hkrati spodbuja širše razumevanje enakosti kot vrednote, ki presega posamezne družbene skupine.

V Gerontološkem društvu Slovenije delovanje Zagovornika načela enakosti v zadnjem desetletju prepoznavamo kot pomemben korak k sistematičnemu varstvu pred diskriminacijo v slovenskem prostoru. Institucija je prispevala k večji prepoznavnosti načela enakosti ter k razumevanju, da so enake možnosti temelj vključujoče družbe.

Na področju staranja opazimo, da se starejši ljudje še vedno soočajo z različnimi oblikami neenake obravnave, pogosto tudi takšnimi, ki ostajajo manj vidne ali nerazumljene. Zato se nam zdi pomembno, da Zagovornik tudi v prihodnje krepí svojo vlogo pri ozaveščanju, strokovni podpori in prepoznavanju diskriminacije, zlasti na področjih, kjer se prepletajo socialni, zdravstveni in družbeni vidiki.

Amir Crnojević

predsednik

Gerontološko društvo Slovenije

Dane Kastelic

predsednik
Zveza paraplegikov Slovenije

” Pomembno je, da država ohranja, razvija in podpira neodvisno institucijo, kot je Zagovornik, ki sistematično spremlja področje enakosti ter prispeva k oblikovanju vključujoče družbe.

V Zvezi paraplegikov Slovenije kot reprezentativni invalidski organizaciji prepoznavamo delo Zagovornika načela enakosti v preteklem desetletju kot pomemben prispevek k večji prepoznavnosti in obravnavi diskriminacije v družbi, tudi na področju invalidnosti.

Institucijo Zagovornika vidimo kot pomembno pri odpravi diskriminacije oseb z invalidnostmi tako v individualnih primerih kot na zakonodajnem oziroma sistemskem nivoju.

Za naše delovanje in izpolnjevanje našega poslanstva posebej cenimo delo Zagovornika na področju diskriminacije zaradi invalidnosti, kjer izpostavljamo njegova posebna poročila in raziskave o dostopnosti stavb v javni rabi in prizadevanja za izboljšanje Zakona o osebni asistenci.

V prihodnje si želimo nadaljnje krepitve vpliva Zagovornika ravno na področju dostopnosti stavb v javni rabi, saj je lani potekel 15-letni rok za njihovo prilagoditev.

Francka Četkovič

predsednica

Sindikat upokoјencev Slovenije

” V družbi, ki prisega na mladost, hitrost in produktivnost, se čedalje pogosteje srečujemo s stereotipi o starejših, ki včasih vodijo do njihove odkrite, še večkrat pa do prikrite oziroma nevidne diskriminacije. Pri njenem odkrivanju in preprečevanju ima pomembno vlogo Zagovornik načela enakosti, ki se je v zadnjem desetletju s svojim načelnim delovanjem uveljavil kot nepogrešljiva institucija našega demokratičnega političnega sistema. V časih digitalizacije, uvajanja umetne inteligence in nagle tehnološke modernizacije na vseh področjih se nevarnost za diskriminacijo starejših povečuje, zato postaja vloga Zagovornika z našega vidika še bolj pomembna.

Starejši se marsikdaj srečujemo s paradoksom – čeprav imamo kot socialni sloj veliko znanja in izkušenj, smo prepogos-

to izpostavljeni diskriminaciji tako na osebni kot na normativni ravni. Zato je Zagovornik načela enakosti, ki je pristojen za varstvo pred diskriminacijo v javnem in zasebnem sektorju, naravni zaveznik starejših in vseh drugih, ki se srečujejo z diskriminacijo.

V Sindikatu upokoјencev Slovenije zato pozorno spremljamo delovanje Zagovornika načela enakosti in podpiramo njegova priporočila v konkretnih zadevah kakor tudi ocene diskriminatornosti posameznih predpisov, še zlasti, kadar zadevajo starejše. Prav tako pozdravljamo Zagovornikove raziskave o diskriminacijah ter prizadevanja na področju izobraževanja in ozaveščanja o nedopustnosti kakršnekoli diskriminacije kogarkoli. Na velik odmev med našimi članicami in člani so naletela Zagovornikova stališča in priporočila za zaščito pravic starejših v času Covida-19, pa tudi vsa tista, ki se nanašajo na področje institucionalnega varstva starejših, zdravstvenega zavarovanja, izbire osebnega zdravnika, dostopa do informacij, uporabe tujk in na še nekatera področja, pomembna za starejše.

Dr. Aleksander Erniša

škof

Evangeličanska cerkev augsburške
veroizpovedi v Sloveniji

” Institucija, kot je Zagovornik, je za državo ključnega pomena, saj varuje temeljno načelo enakosti, krepi zaupanje v pravno državo in daje glas tistim, ki so pogosto preslišani. S tem se utrjuje pravičnost in skupno dobro, kar ostaja tudi bistveni del našega cerkvenega poslanstva.

Evangeličanska cerkev v Sloveniji že od časa reformacije naprej poudarja dostojanstvo posameznika, njegovo osebno odgovornost in skrb zanj. Prav zato prepoznavamo načelo enakosti kot eno ključnih vrednot, ki jih živimo in zagovarjamo.

V tem duhu z naklonjenostjo spremljamo desetletno delovanje Zagovornika načela enakosti. Njegovo delo razumemo kot pomemben prispevek k varovanju dostojanstva vsakega človeka ter krepitvi zavesti o nesprejemljivosti diskriminacije. V zadnjih letih je pomembno prispeval k večji občutljivosti družbe za ranljive skupine in k utrjevanju pravičnejšega družbenega okolja.

V prihodnje si želimo, da bi Zagovornikovo delovanje še bolj spodbujalo dialog in povezovanje. Ključno se nam zdi, da poleg opozarjanja na krivice Zagovornik soustvarja tudi poti k večjemu razumevanju, spravi in vključevanju. Pri tem vidimo prostor za sodelovanje tudi z verskimi skupnostmi, ki lahko s svojim poslanstvom prispevamo k utrjevanju spoštovanja, solidarnosti in odgovorne svobode.

” Menimo, da je obstoj takšne institucije ključen za vsako demokratično družbo, saj zagotavlja neodvisen nadzor nad spoštovanjem načela enakosti ter daje glas tistim, ki so pogosto preslišani. Zagovornik predstavlja pomemben steber pravne države in varovanja temeljnih človekovih pravic.

Delovanje Zagovornika načela enakosti v preteklem desetletju ocenjujemo kot pomemben korak k bolj vključujoči in pravični družbi.

Institucija je s svojim delom prispevala k večji prepoznavnosti problematike diskriminacije ter posameznikom omogočila, da lažje uveljavljajo svoje pravice.

V prihodnje si v Zvezi ŠIS – SPK želimo še večje proaktivnosti, zlasti na področju ozaveščanja in preprečevanja diskriminacije, ter tesnejšega sodelovanja z organizacijami, ki zastopajo ranljive skupine. Posebej pomembno je, da se več pozornosti nameni področju športa invalidov, kjer se še vedno srečujemo z neenakimi pogoji, dostopnostjo in financiranjem.

Enake možnosti v športu niso le vprašanje pravic, temveč tudi dostojanstva, zdravja in družbene vključenosti.

Gregor Gračner

podpredsednik

Zveza za šport invalidov Slovenije –
Slovenski paralimpijski komite

Midhet Huskič

predsednik

**Nacionalni svet invalidskih
organizacij Slovenije**

” Pomembno se nam zdi, da ima država institucijo, kot je Zagovornik načela enakosti, saj so različne subkulture in družbene skupine pomemben del naše družbe, vendar žal še vedno niso vedno sprejete po načelih enakih možnosti. Prav zato sta stalno opozarjanje na diskriminacijo ter ozaveščanje družbe nujna za napredek k bolj vključujoči in pravični skupnosti.

Na NSIOS delovanje Zagovornika načela enakosti v desetletnem obdobju ocenjujemo kot strokovno, odzivno in družbeno pomembno. Še posebej cenimo dobro medsebojno sodelovanje, sprotno informiranje o novostih ter obravnavo tematik na področju uresničevanja pravic invalidov ter varstva drugih ranljivih skupin. Odgovori in stališča Zagovornika so tehtni, argumentirani ter pomembno prispevajo k razumevanju načel enakosti v praksi.

V prihodnje si želimo, da dobro sodelovanje ohranimo in ga še okrepimo ter skupaj učinkovito rešujemo izzive, s katerimi se soočajo ranljive skupine. Povezovanje institucij in civilne družbe je ključno za sistemske izboljšave.

dr. Franci Jazbec

vodja programov
Društvo Odnos

Pomembno je, da ima država nadalje institucijo Zagovornika načela enakosti za varstvo pred diskriminacijo, ki lahko tudi pravnoformalno preuči podane predloge za obravnavo različnih oblik in pojavov diskriminacije ter vpliva na preprečevanje in odpravljanje diskriminacije.

Zagovornik načela enakosti ima kot osrednja državna ustanova za varstvo pred diskriminacijo in zagotavljanje enakih možnosti zelo pomembno vlogo v družbi oz. državi. Kontinuirano in sistemsko urejeno preprečevanje in odpravljanje različnih oblik diskriminacije je v sodobni družbi nujno potrebno.

V društvu ODNOS smo z Zagovornikom načela enakosti v preteklih letih dobro in konstruktivno sodelovali. Posebej pri izvajanju pomoči pri integraciji/vključevanju oseb z mednarodno zaščito in drugih priseljenih prebivalcev. Mnogi tujci, prosilci za mednarodno zaščito in osebe s priznano mednarodno zaščito se tudi v Sloveniji soočajo z odklonilnim odnosom javnosti do priseljencev in z različnimi ovirami ter težavami, krivicami, stiskami, tudi z neposredno ali posredno diskriminacijo. Na primer pri dostopu do stanovanj, bančnih računov, zdravnikov, dela in zaposlitve, pri uveljavljanju nekaterih pravic idr.

Diskriminacija seveda negativno vpliva na možnosti vključevanja in integracije ter mirno sobivanje, medkulturni dialog. Zagovornik je obravnaval podane predloge za obravnavo diskriminacije, hkrati je pozitivno prispeval z izobraževanjem in ozaveščanjem strokovne in širše javnosti o diskriminaciji.

Tudi v prihodnje si želimo konstruktivnega sodelovanja pri preprečevanju in odpravljanju diskriminacije.

” **Pričakujemo, da bo Zagovornik tudi v prihodnje ostal močan, neodvisen glas pri opozarjanju na sistemske neenakosti ter pomemben zaveznik civilne družbe pri uveljavljanju dejanske enakosti žensk in moških.**

V Ženskem lobiju Slovenije zelo pozitivno ocenjujemo desetletno delovanje samostojnega in neodvisnega Zagovornika načela enakosti. S svojim delovanjem je prispeval k učinkovitejšemu prepoznavanju in varstvu pred diskriminacijo. Še posebej pomembno je njegovo delo na področju enakosti spolov, saj se ženske še vedno soočajo s konkretnimi oblikami diskriminacije.

S poglobljeno, strokovno analizo pobud je v desetih letih opozorili na številna vprašanja diskriminacije žensk na podlagi spola, zlasti na neenako obravnavo pri zaposlovanju, slabše pogoje dela ali plačilo zaradi spola, diskriminacijo zaradi nosečnosti ali starševstva, spolno nadlegovanje kot obliko diskriminacije, neenako obravnavo žensk pri dostopu do storitev ali stanovanj,

neenak dostop ali slabšo obravnavo v zdravstvenem sistemu. Razkrival je tudi oblike večplastne, presečne diskriminacije, ko so ženske hkrati diskriminirane še zaradi kakšne druge osebne okoliščine, npr. invalidnosti, narodnosti, državljanstva ali družinskega stanja.

Ob tem pa ostajajo odprta številna vprašanja, ki zahtevajo še večjo pozornost. Med njimi so zlasti plačna vrzel, večje tveganje revščine žensk, neenaka porazdelitev neplačanega skrbstvenega dela, diskriminacija v povezavi z materinstvom ter podzastopanost žensk na vodilnih položajih. Posebej skrb vzbujajo tudi razširjene oblike nasilja nad ženskami, vključno s spletnim nasiljem, ter vztrajanje spolnih stereotipov, ki vplivajo na izobraževalne in poklicne izbire. Dodatno pozornost terjajo izzivi digitalne in tehnološke neenakosti.

Ženski lobi Slovenije se pridružuje vsakoletnim pozivom Zagovornika, da državni organi in organi lokalnih oblasti sprejmejo učinkovitejše ukrepe za odpravo ugotovljenih oblik diskriminacije ter z vso resnostjo obravnavajo priporočila za spremembo tako prakse kot zakonodaje, ki to omogočajo.

A portrait of Liana Kalčina, a woman with short brown hair and glasses, wearing a light blue button-down shirt. She is standing outdoors with a blurred background of buildings and trees. The image is partially overlaid by a white text box on the left.

Liana Kalčina

članica Sveta ŽLS
Ženski lobi Slovenije

Lovro Čeh Brežnik

predsednik

Študentska organizacije Slovenije

” **Zagovornik načela enakosti je posebej pomembna institucija, vendar je številni državljani žal niti ne opazijo. Za ranljivejše skupine, kot smo študenti, pa je nepogrešljiva.**

Le malo držav na svetu se lahko pohvali s tako dobro urejenim področjem varovanja enakosti, osebnih pravic in preprečevanja diskriminacije kot Slovenija.

Študentska organizacija Slovenije aktivno spremlja in pozdravlja delo Zagovornika, predvsem na področju uresničevanja pravic študentov s posebnimi potrebami ter na področju štipendij, študentskega bivanja in podobno.

Zagovornik s svojimi priporočili in delom pomembno pripomore k reševanju študentskih problematik.

Z gotovostjo lahko trdimo, da številni študentje in študentke vsakodnevno čutimo sadove Zagovornikovega dela. Pri tem lahko izpostavimo vlogo, ki jo ima ob pripravi področne zakonodaje, npr. na področju visokošolske zakonodaje ali subvencioniranega javnega potniškega prometa, kjer so njegove intervencije omogočile odpravo diskriminatorne ureditve in izboljšanje položaja študentov.

Ker pa gre za kompleksno in raznoliko področje, smo na ŠOS mnenja, da lahko s skupnim naporom storimo še veliko več. Veselimo se tesnejšega sodelovanja z Zagovornikom načela enakosti, saj s tem postavljamo dobre temelje za prihodnost.

Zavedati se moramo, da z dobrim delom ne gradimo zgolj bolj vključujočega študentskega okolja, ampak tudi močnejšo in pravičnejšo družbo za vse.

” Menim, da je obstoj takšne institucije ključen za vsako demokratično državo.

Zagovornik načela enakosti predstavlja varovalko pred diskriminacijo ter daje glas posameznikom in skupinam, ki so pogosto preslišani. Svoje mesto ima v preventivi in zgodnjem prepoznavanju diskriminatornih praks. Pomembno lahko prispeva k sodelovanju in medsebojnemu razumevanju v družbi. S tem krepi zaupanje v pravno državo in spodbuja družbo, ki temelji na spoštovanju, enakih možnostih in dostojanstvu vseh ljudi.

Delovanje Zagovornika načela enakosti v zadnjem desetletju razumem kot pomemben prispevek k bolj pravični in vključujoči družbi. Menim, da je takšna institucija za državo nujna tudi z vidika javnega zdravja, saj prispeva k zmanjševanju razlik, ki vplivajo na kakovost in dolžino življenja. Neenakosti v družbi se namreč neposredno odražajo v zdravju ljudi; dostop do zdravstvenih storitev, preventivnih programov in informacij ni za vse enak. Zagovornik je s svojim delom opozarjal na diskriminacijo ranljivih skupin ter s tem posredno prispeval k bolj pravičnemu zdravstvenemu sistemu. Njegova vloga je bila pomembna tudi pri ozaveščanju, da zdravje ni le medicinsko vprašanje, temveč tudi vprašanje družbene pravičnosti.

V prihodnje si želim, da bi Zagovornik še bolj sistematično sodeloval z zdravstvenim sektorjem in oblikovalci politik. Ključno se mi zdi, da se načelo enakosti vključi v vse zdravstvene strategije, od preventive do dostopa do zdravljenja in širše.

Prim. Evita Leskovšek,
dr. med., spec. socialne medicine
in javnega zdravja

vodja programov za ranljive skupine
Nacionalni inštitut za javno zdravje

Dr. Danijela Makovec Radovan

predsednica

Zveza društev pedagoških delavcev
Slovenije

” Ob 10. obletnici delovanja Zagovornika načela enakosti izrekam iskrene čestitke in zahvalo, da prostor vzgoje in izobraževanja tudi zaradi te ustanove postaja prostor raznolike skupnosti, v kateri znamo različni strpno in spoštljivo bivati skupaj ter ob tem tudi rasti.

Od vzpostavitve Zagovornika kot samostojnega državnega organa do danes se je ta razvil v nepogrešljiv steber pravne države in prepoznaven glas vseh, ki doživljajo diskriminacijo.

Vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti in zagotavljanje kakovostne izobrazbe sodijo med temeljne

cilje, na katerih sloni sistem vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. Vrtci, šole ter drugi vzgojno-izobraževalni zavodi so ključni prostor za njihovo razvijanje, prostor, v katerem gradimo skupnost, a hkrati lahko tudi prostor, kjer prihaja tudi do diskriminacije in neenake obravnave.

Prav zato je institut Zagovornika neprecenljiv; predstavlja varno točko, na katero se lahko žrtve diskriminacije neposredno obrnejo po pomoč in zaščito, ko prostor vzgoje in izobraževanja zanje ni varno okolje. Svetovanje, zagovorništvo ter neodvisna pomoč v postopkih žrtvam daje pravno varstvo, obenem pa tudi občutek, da niso same. Pooblastila Zagovornika, da presoja diskriminatornost predpisov, podaja priporočila za odpravo sistemskih pomanjkljivosti ter ozavešča javnost o kršitvah, pa so elementi, ki pomembno doprinašajo tudi k vzpostavljanju pravičnejšega ter bolj vključujočega sistema.

” **Institucija, kot je Zagovornik, je za družbo nujna, saj predstavlja neodvisen glas za zaščito človekovih pravic in enakih možnosti. Za gibalno ovirane invalide pomeni pomembno varovalko pred diskriminacijo ter mehanizem za uveljavljanje njihovega dostojanstva in enakopravnega vključevanja v družbo.**

V zadnjem desetletju prepoznavamo pomembno vlogo Zagovornika načela enakosti pri krepitvi zavedanja o diskriminaciji in varovanju pravic invalidov. Posebej v zadnjih letih daje večjo pozornost podro-

čju invalidnosti, tudi gibalno oviranih, kar se odraža v analizah, priporočilih in javnih opozorilih glede neenake obravnave. Pomembno se nam zdi, da se odpirajo konkretna vprašanja, kot so dostopnost javnih prostorov, prevoza in storitev ter enak dostop do zdravstvene obravnave, osebne asistencije in dolgotrajne oskrbe.

V prihodnje si želimo še bolj proaktivnega delovanja, predvsem pri spremljanju uresničevanja priporočil v praksi ter pri javnem opozarjanju, kadar pristojni organi teh ne izvajajo. Opozarjamo, da sistemske ovire kljub jasnim opozorilom ostajajo nespremenjene, kar je še posebej zaskrbljujoče na področju dolgotrajne oskrbe na domu.

Iztok Mrak,
univ. dipl. soc. del.

sekretar

Društvo distrofikov Slovenije

Greta Metka Barbo Škerbinc

generalna direktorica

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje

” Eden ključnih ciljev Zavoda za zaposlovanje ostaja aktivacija vsega razpoložljivega delovnega potenciala, zato želimo z Zagovornikom sodelovanje še okrepiti in aktivno sodelovati pri ustvarjanju delovnih okolij, ki bodo odprta, vključujoča in brez diskriminacije, še posebej to velja za najbolj ranljive skupine.

Na Zavodu za zaposlovanje aktivno spodbujamo načelo enakosti, saj imamo ničelno toleranco do vsakršne diskriminacije, prav zato si prizadevamo za pravično obravnavo in enake možnosti vseh posameznikov.

V desetih letih delovanja je Zagovornik načela enakosti postal ključni steber varstva pred diskriminacijo – ne le za posameznike, temveč tudi kot strokovna podpora javnim institucijam. S tem namenom si z Zagovornikom izmenjujemo strokovna mnenja s svojih področij, sodelovali smo tudi pri zbiranju strokovnih izhodišč za pripravo kakovostnih in učinkovitih izobraževalnih vsebin za javne uslužbenke.

Zahvaljujoč izobraževalnemu tečaju »Soočimo se z diskriminacijo« so zaposleni na Zavodu pridobili znanja o opredelitvi pravno varovanih osebnih okoliščin, prepoznavanju primerov diskriminacije ter ustreznem ravnanju ob njenem pojavu. Izobraževanja so se udeležile tudi zaposlene na projektu »Sodelovanje institucij« (sofinanciran s strani ESS+) in postale promotorke enakosti. Projekt Sodelovanje institucij posebno pozornost namenja ranljivim skupinam, ki se na trgu dela soočajo z največjimi ovirami in so na trgu dela izpostavljene večjemu tveganju za diskriminacijo. Zagovornik je podprl tudi mentorje v programu »Romani Zour – Delovna vključenost za boljšo prihodnost« z namensko delavnico »Varstvo pred diskriminacijo pri zaposlovanju in delu«.

Ajda Petek

sodelavka

Točka osveščanja o varni rabi interneta in novih tehnologij Safe.si

” **Obstoj institucije, kot je Zagovornik načela enakosti, je temelj sodobne demokratične družbe – še toliko bolj v digitalni dobi, kjer se meje med javnim in zasebnim brišejo, pravice pa lahko hitro postanejo nejasne ali prezrte. Zagovornik s svojim delom zagotavlja, da tehnologija ne postane orodje izključevanja, temveč prostor enakih možnosti za vse.**

Kot Točka osveščanja o varni rabi interneta Safe.si v zadnjem desetletju z zadovoljstvom spremljamo delovanje Zagovornika načela enakosti, ki pomembno prispeva k razumevanju in preprečevanju diskriminacije tudi v digitalnem okolju. V času hitrega razvoja tehnologij in vse večjega prenosa vsakdanjih dejavnosti na splet postaja njegova vloga še posebej ključna – digitalni prostor namreč pogosto odraža in celo krepi neenakosti iz offline sveta.

Ne dvomimo, da bodo v prihodnje prizadevanja Zagovornika načela enakosti še bolj ključna ob izzivih, ki jih prinašajo vseprisotni algoritmi, umetna inteligenca in obsežno zbiranje podatkov. Kot družba se tudi v Sloveniji soočamo z novimi spletnimi pojavi, med katerimi izstopa t. i. moškosfera – spletne skupnosti, ki širijo spolne stereotipe, sovražni govor in ideje, ki spodbujajo neenakost ter vplivajo na dožemanje mladih o vlogah spolov. Takšne vsebine oblikujejo digitalno kulturo, v kateri se normalizira nasilje, izključevanje in neenakopravnost, zato je obravnava teh pojavov izjemno pomembna.

Prav algoritmična pristranskost, spletno nadlegovanje oz. nasilje zaradi spola nad ženskami ter dostopnost digitalnih storitev so področja, kjer lahko strokovno vodstvo in priporočila Zagovornika pomembno vplivajo na bolj vključujoč digitalni ekosistem in pripomorejo k ustvarjanju varnega spletnega okolja brez diskriminacije. Dragoceno bi bilo tudi poglobljeno sodelovanje z izobraževalnimi, mladinskimi in tehnološkimi organizacijami.

Nataša Posel

direktorica

Amnesty International Slovenije

” **Zagovornik je eden od branikov zagotavljanja družbe, v kateri so vsi ljudje enakopravni in so jim zagotovljene enake možnosti ter priložnosti. Le s spoštovanjem in uresničevanjem človekovih pravic vseh bomo vsi varnejši in bogatejši.**

Zagovornik načela enakosti je in ostaja institucija izjemnega potenciala v svetu, ki postaja vse bolj neenak. Ob porastu idej, da je odziv na raznolikost naših družb lahko zgolj ustvarjanje zamejujočega, izključujočega in diskriminatornega sistema privilegijev ter krivic, je Zagovornik eden od branikov zagotavljanja družbe, v kateri so vsi ljudje enakopravni in so jim zagotovljene enake možnosti ter priložnosti.

” Želim si, da bi imel Zagovornik v prihodnje še več pristojnosti in večjo družbeno težo. Njegov glas mora postati še bolj slišan in upoštevan, saj le tako lahko učinkovito prispeva k družbi, v kateri enakost ne bo le načelo na papirju, temveč vsakodnevna praksa za vse.

Zagovornik načela enakosti predstavlja glas tistih, ki vse prepogosto ostajajo prešlišani. Kot slepa oseba in kot zastopnica slepih in slabovidnih vsakodnevno opažam, kako hitro lahko družba spregleda ovire, ki niso vidne na prvi pogled. Prav zato je vloga Zagovornika neprecenljiva.

Zagovornik ni le nadzornik nad spoštovanjem zakonodaje, temveč je most med izkušnjo posameznika in sistemom, ki naj bi posamezniku služil.

Pomembno se mi zdi, da Zagovornik pri svojem delu ne ostaja zgolj na ravni formalnih postopkov, ampak se iskreno približa doživljanju ljudi, ki jih zastopa. Resnično poslušanje, razumevanje vsakdanjih izzivov in pripravljenost stopiti korak dlje od zapisanih pravil so tisti elementi, ki dajejo tej instituciji pravo težo.

Verjamem tudi, da bi bila institucija še močnejša, če bi med njenimi zaposlenimi bilo več oseb z lastno izkušnjo diskriminacije ali oviranosti. Takšna prisotnost bi prinesla dragocen vpogled v realnost, ki je ni mogoče v celoti razumeti brez izkušnje.

Sonja Pungertnik

predsednica

Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Iztok Suhadolnik

predsednik

Sonček – Zveza društev za
cerebralno paralizo Slovenije

” V prihodnje si želimo še bolj odločne vloge Zagovornika pri opozarjanju na diskriminacijo ter krepitvi vključujočih politik na vseh ravneh družbe, še posebej na področju izobraževanja otrok ter skupnostnih storitev za osebe z ovirami v procesih deinstiucionalizacije. Njegovo delovanje je ključno za zagotavljanje enakih možnosti in spoštovanje človekovih pravic vseh.

Zrelost in demokratičnost družbe se kaže v tem, kako ustvarja prostor za vse ljudi ter zagotavlja, da so tudi glasovi oseb z različnimi življenjskimi izkušnjami slišani in upoštevani, kar je temelj delovanja Zveze Sonček.

V preteklem desetletju prepoznavamo Zagovornikova prizadevanja za krepitev enakosti, opozarjanje na sistemske neenakosti ter odpiranje prostora za pogosto preslišane. Posebej pomemben je bil njegov prispevek pri prepoznavanju sistemskih kršitev in odpravi le-teh pri omejevanju volilne pravice za osebe z invalidnostjo, na katere smo opozarjali vrsto let.

Ponosni smo, da smo s partnerji v okviru projekta Volilna pravica ni kaprica in velike strokovne podpore Zagovornika, ki je pomembno prispeval k ozaveščanju, da je pravica do odločanja temelj dostojanstva in enakopravnega vključevanja v družbo, uspeli doseči zakonodajno spremembo, ki je v celoti izenačila osebe z ovirami.

Ob tem še vedno ostaja pomemben izziv dostopnost informacij, zato si v Zvezi Sonček prizadevamo za sodelovanje z različnimi deležniki, da bodo v prihodnje volilna gradiva dostopna tudi v lahko berljivi obliki.

” Želimo poudariti, da je za državo nujno, da ima institut Zagovornika načela enakosti. Tisti, ki se bori za pravice drugih, mora ostati neodvisen od državnih organov, saj le tako lahko resnično deluje v korist šibkejših v razmerju do državnih in drugih organov, ki kršijo njihove pravice.

Kot organizacija, ki vsakodnevno deluje v podporo ljudem, menimo, da je Zagovornik načela enakosti v desetletnem obdobju naredil veliko, predvsem z opozarjanjem širše javnosti na kršitve zakonodaje na področju oseb z invalidnostjo ter s priporočili ministrstvu za ureditev zakonodaje.

V prihodnje si želimo, da bi imel več moči pri vplivanju na ministrstva ter da bi izpeljal akcije, v katerih bi združil različne deležnike. Verjamemo, da lahko le s sodelovanjem dosežemo spremembe – da skupaj vplivamo na tiste, ki kršijo zakone ali jih napačno tolmačijo, ter spremenimo prakso tako, da bi se večkrat posvetovali z Zagovornikom in upoštevali njegova priporočila.

Ob tem se nam zdi pomembno tudi, da so tovrstne akcije pravočasno izpeljane. Obveščanje tik pred zdajci namreč drugim deležnikom ne daje možnosti, da se pravočasno pridružijo kampanji (npr. priporočilo Zagovornika Državni volilni komisiji pred volitvami glede dostopnosti gradiv in informiranja volivcev v prilagojenih oblikah) in s tem prispevajo k spremembam.

Andreja Štepec

vrstniška zagovornica v Pisarni za socialno zagovorništvo

Društvo ŠENT- Slovensko združenje za duševno zdravje

Tone Vrhovnik Straka

predsednik
Društvo Poglej!

Zagovornik načela enakosti se je pri aktivnosti ljudi s težavami v duševnem zdravju pojavil kot pomemben zaveznik.

Zagovornik načela enakosti se je pri aktivnosti ljudi s težavami v duševnem zdravju pojavil kot pomemben zaveznik predvsem tam, kjer mislimo, da mora Konvencija o pravicah invalidov prevagati nad določbami Zakona o duševnem zdravju, ko ta omejuje pravice ljudi, jih neprosto voljno zapira na psihiatrije in v socialne zavode, jih privezuje na postelje in pita z velikimi odmerki psihiatričnih zdravil.

Zdi se, da Zagovornik med redkimi razume, da je ljudi prepovedano zadrževati izključno na podlagi njihove oviranosti in ne zato, ker so storili kaj narobe, samo zato, ker bi utegnili storiti kaj narobe.

Rene Koradin

vodja programa

Društvo DIH – Enakopravni pod mavrico

Institucija, kot je Zagovornik, je ključna, ker omogoča, da diskriminacija ni prepuščena posameznikom, ampak postane vprašanje javnega interesa in odgovornosti države.

V zadnjih desetih letih je Zagovornik načela enakosti pomembno prispeval k izboljšanju položaja LGBTIQ+ oseb v Sloveniji. Njegova vloga je bila vidna tudi pri ključnih premikih, kot so postopki pred Ustavnim sodiščem glede zakonske zveze in posvojitve, kjer je bila prepoznana diskriminacija. Ključno je bilo tudi njegovo jasno stališče glede diskriminatorne prepovedi darovanja krvi za MSM, kjer je ugotovil neposredno diskriminacijo na podlagi spolne usmerjenosti. Posebej izpostavljamo tudi njegovo delo na področju pravic interspolnih oseb, kjer je z raziskovalnim in priporočilnim delom odprl teme, ki so bile v Sloveniji dolgo prezrte, ter opozoril na problem medikalizacije in kršitev človekovih pravic v medicinskih postopkih.

Z vidika naše organizacije cenimo tudi njegovo dostopnost in sodelovanje s civilno družbo – Zagovornik se odziva na pobude, sodeluje na dogodkih in s tem prispeva k temu, da institucija ni oddaljena od ljudi, ki ga potrebujejo.

V prihodnje si želimo še bolj odločne in proaktivne vloge, predvsem pri obravnavi strukturnih neenakosti in porasta organiziranih napadov na pravice LGBTIQ+ oseb.

Saša Lesjak

vodja dostopnosti

Zavod RISA – Center za splošno, funkcionalno in kulturno opismenjevanje

Institucija, kot je Zagovornik, je nujna, ker ljudem daje glas, državi pa nastavlja ogledalo.

V zadnjem desetletju je Zagovornik načela enakosti pomembno prispeval k temu, da se o diskriminaciji, enakih možnostih in pravicah ljudi z invalidnostjo govori bolj jasno, javno in odgovorno. Opozarja, da enakost ni samoumevna in da brez konkretnih ukrepov mnogi ljudje ostajajo izključeni. V prihodnje si želimo Zagovornika kot zaveznika pri gradnji bolj odzivne, dostopne in človeku prijazne družbe. Rešitev je v tem, da znamo prisluhniti ljudem, jih postaviti v središče in na tej podlagi spreminjati pogoje v skupnosti. Vključevanje ni doseženo že s tem, da človeku omogočimo simbolni vstop. Ni dovolj, da ljudi povabimo v prostor, na delo ali v kulturo, če jim potem ne omogočimo resničnega sodelovanja. Nujno je, da zagotovimo dostopne pogoje: fizične, komunikacijske, jezikovne, digitalne, storitvene, pa tudi kognitivno dostopnost ter jasne dogovore o prilagoditvah in podpori, da lahko vsi sodelujejo kot enakovredni akterji. Zato potrebujemo več znanja, več usposobljenosti in več praks, ki vključevanje uresničijo v praksi.

Biserka Marolt Meden

nekdanja predsednica, sedaj članica IO Srebrne niti
Društvo Srebrna nit – združenje za dostojno starost

Prepričani smo, da je obstoj neodvisne državne institucije za varstvo pred diskriminacijo ključnega pomena za demokratično in solidarno družbo. Zagovornik načela enakosti predstavlja pomembno varovalo pred neenakostjo ter glas tistih, ki so pogosto preslišani. Le z doslednim spoštovanjem načela enakosti lahko gradimo družbo, ki spoštuje dostojanstvo vsakega človeka – ne glede na starost ali druge osebne okoliščine.

V Društvu Srebrna nit – združenju za dostojno starost delovanje Zagovornika načela enakosti v preteklem desetletju ocenjujemo kot pomemben in potreben prispevek k varovanju človekovih pravic in dostojanstva vseh, še posebej ranljivih skupin, med katere sodijo tudi starejši.

Od ustanovitve društva leta 2018 smo z javnimi pismi, pobudami in opozorili sistematično izpostavljali težave, s katerimi se srečujejo starejši – tako na sistemski ravni kot v posameznih primerih, ko smo zaznali kršitve pravic starejših, diskriminacijo ali pojave starizma.

V tem obdobju smo se večkrat obračali tudi na Zagovornika načela enakosti, ki je našim opozorilom prisluhnil in jih v številnih primerih tudi javno podprl. Še posebej pomembno je bilo sodelovanje v času epidemije Covida-19, ko so bili starejši med najbolj prizadetimi skupinami. Takrat je Zagovornik s svojimi odzivi in stališči prispeval k večji občutljivosti javnosti in odločevalcev za položaj starejših ter opozarjal na tveganja diskriminacije in nesorazmernih ukrepov.

Ocenjujemo, da je že javno opozarjanje in oblikovanje priporočil pomemben prispevek k preprečevanju diskriminacije in izboljšanju sistemskih rešitev.

V prihodnje si želimo še bolj proaktivnega delovanja, predvsem na področjih, na katerih so starejši pogosto prezrti: pri dolgotrajni oskrbi, dostopu do zdravstvenih storitev, digitalni izključenosti, institucionalnem varstvu ter pri odpravljanju starizma v javnem prostoru. Pomembna se nam zdi tudi nadaljnja krepitev sodelovanja s civilno družbo ter večja prisotnost Zagovornika v javnih razpravah o zakonodajnih in družbenih spremembah, ki vplivajo na položaj starejših.

Mag. Nevzet Porić

mufti in predsednik

Mešihat Islamske skupnosti v Republiki Sloveniji

Delovanje takšne institucije ni le pravno vprašanje, temveč odraz zrelosti družbe. Kaže, da smo pripravljeni varovati dostojanstvo vsakega posameznika in aktivno graditi skupnost, ki temelji na enakosti, spoštovanju in odgovornosti.

Ob deseti obletnici delovanja Zagovornika načela enakosti želim poudariti, da je za Islamsko skupnost v Republiki Sloveniji kot manjšinsko skupnost, a hkrati drugo največjo versko skupnost v državi, izjemnega pomena obstoj institucije, ki sistematično spremlja, prepoznava in obravnava različne oblike diskriminacije in neenakosti.

V preteklem desetletju se je Zagovornik uveljavil kot pomemben korektiv družbe, ki ne deluje samo znotraj formalnih zakonodajnih okvirov, ampak aktivno spremlja družbeno dogajanje, se nanj odziva in prispeva k premikom na tem področju.

Hkrati med ljudmi krepi občutek nadzora, možnosti sprememb in varnosti. Njegova vloga je še posebej dragocena tam, kjer diskriminacija ni vedno očitna, temveč se kaže subtilno, v vsakdanjih praksah in odnosih.

V prihodnje si želim nadaljnje krepitve njegove strokovne avtoritete in družbene vidnosti, pa tudi večjega poudarka na preventivi, izobraževanju in razumevanju kompleksnosti sodobnih družb. Danes so srečevanja različnih kulturnih in religijskih tradicij bistveno bolj prepletena in kompleksna, kot to pogosto prikazujejo poenostavljene predstave. Prav zato potrebujemo institucije, ki znajo preseči redukcije in vzpostavljati prostor pravičnosti in dialoga.

Dr. Mateja Sedmak

predsednica

Slovensko sociološko društvo

Zaradi institucij, kot je Zagovornik načela enakosti, abstraktni koncepti, ki jih sociologi in sociologinje razvijamo v okviru družbenih teorij, pridobijo konkreten in praktičen izraz ter tako prispevajo k uresničevanju družbenih sprememb.

Vloga Zagovornika načela enakosti, ki letos obeležuje deseto obletnico delovanja, je za Slovenijo izjemno pomembna, saj z udeležanjem svojega temeljnega poslanstva, tj. spodbujanja enakopravne obravnave in zagotavljanje varstva pred diskriminacijo, prispeva k oblikovanju bolj pravične in vključujoče družbe.

Boj proti diskriminaciji ni samo moralna zaveza, je tudi pogoj za aktivno participacijo vseh ljudi in ohranjanje temeljnih načel demokracije.

Diskriminacija omejuje dostop do osnovnih pravic in priložnosti, s tem pa zmanjšuje možnosti posameznic in posameznikov za polno vključenost v družbeno, gospodarsko in politično življenje. V družbi, v kateri so posamezniki in posameznice ter skupine neenako obravnavani zaradi svojih osebnih okoliščin, kot so denimo spol, narodnost, vera, starost, socialni položaj, spolna usmerjenost in drugih, izgublamo vsi.

Aktivno zoperstavljanje diskriminaciji krepi tudi zaupanje v državo in njene institucije ter prispeva k večji družbeni povezanosti. Ljudje namreč zaupamo v pravičnost sistema, kadar nas ta obravnava enakopravno. Ker diskriminacija presega zgolj individualne predsodke in nestrpnosti in je pogosto strukturno pogojena, jo moramo razumeti znotraj širšega konteksta družbenih neenakosti, razmerij moči in institucionalnih praks. Procesi sistematičnega diskriminiranja določenih družbenih skupin se tako reproducirajo preko različnih formalnih institucij in neformalnih praks preko izobraževalnega sistema, trga dela in pravnega reda, pri čemer navidezno nevtralna pravila vodijo v neenake obravnave.

Pomen Zagovornika vidim v tem, da poleg zaščite posameznic in posameznikov pred diskriminacijo opozarja tudi na družbene mehanizme, ki omogočajo in reproducirajo neenakosti in diskriminatorna ravnanja.

Nejc Smole

predsednik
Skupnost občin Slovenije

Obstoj takšne institucije je po mnenju Skupnosti občin Slovenije nujen, saj zagotavlja neodvisen nadzor, strokovno podporo in glas posameznikom ter skupinam, ki se soočajo z neenakostjo. Hkrati pa prispeva k razvoju pravičnejše družbe, v kateri so načela enakosti dejansko uresničena tudi v praksi.

V Skupnosti občin Slovenije delo Zagovornika načela enakosti v preteklem desetletju razume-
mo kot pomemben korak k bolj sistematični obravnavi diskriminacije in kreptvi enakih možnosti v družbi. Njegova vloga se je postopno utrdila tudi skozi sodelovanje z lokalnimi skupnostmi, kar se je pokazalo v projektih, kot je »Soočimo se z diskriminacijo«, kjer smo skupaj razvijali pristope za večjo ozaveščenost, prepoznavanje diskriminacije in vključujoče lokalne politike. Pri tem se je jasno pokazala tudi večplastnost problematike diskriminacije, ki zahteva usklajeno delovanje različnih ravni in sektorjev.

Lokalne skupnosti imajo pri tem posebno vlogo, saj so najbližje ljudem in lahko učinkovito dose-
gajo občanke in občane, tudi tiste, ki so pogosto prezrti ali slabše vključeni. S participativnimi pristopi lahko ustvarjajo prostor za vključevanje različnih glasov ter prispevajo k oblikovanju bolj pravičnih in vključujočih politik.

Za prihodnje delovanje si želimo nadaljnje krepitev sodelovanja z občinami, predvsem pri prenosu znanj v prakso ter podpori pri krepitev razumevanja diskriminacije na lokalni ravni. Pomembno je, da Zagovornik ostaja dostopen, strokoven in proaktiven partner, ki povezuje različne deležnike in prispeva k razumevanju kompleksnosti diskriminacije v vsakdanjem življenju ljudi.

Štefanija L. Zlobec

predsednica
Zveza organizacij
pacientov Slovenije

Za prihodnost si želimo predvsem, da bi se priporočila in ugotovitve Zagovornika še močneje odražali tudi v konkretnih sistemskih izboljšavah. Pomembno je, da institucija ostaja vidna, dostopna ljudem in vključena v dialog z organizacijami civilne družbe, ki vsakodnevno delajo z uporabniki javnih storitev.

V Zvezi organizacij pacientov Slovenije smo v prvih štirih letih našega obstoja večkrat sodelovali z Zagovornikom načela enakosti pri vprašanjih, ki zadevajo dostopnost zdravstvenih storitev, položaj ranljivih skupin in preprečevanje diskriminacije. Pomembno se nam zdi, da ima država neodvisno institucijo, ki sistematično spremlja neenakosti in odpira prostor za javno razpravo o njih.

V zdravstvenem sistemu se pacienti pogosto srečujejo z različnimi oblikami neenake obravnave – zaradi bolezni, invalidnosti, socialnega položaja ali starosti. Zato je vloga institucije, ki opozarja na takšne pojave in spodbuja spremembe, pomemben del širšega sistema varstva pravic.

Verjamemo, da lahko tudi v prihodnje skupaj prispevamo k družbi, v kateri so enake možnosti in spoštovanje dostojanstva posameznika temelj delovanja javnih institucij.

Andrej Zorko

predsednik

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

Slovenija takšno institucijo nujno potrebuje, saj se diskriminacija na trgu dela še vedno pojavlja – na podlagi spola, starosti in nacionalnosti. Plačna vrzel, diskriminacija starejših in negotov položaj delavcev v prekarnih oblikah dela ostajajo izzivi, ki zahtevajo močnega in učinkovitega Zagovornika. Pomembno je, da Zagovornik ostane močan, neodvisen in dovolj resorno podprt organ, ki lahko aktivno vpliva na politike in prakse.

V desetletju delovanja se je Zagovornik načela enakosti uveljavil kot pomembna institucija pri varstvu pravic delavk in delavcev ter pri uresničevanju načela enakosti v svetu dela. Njegova vloga je ključna tako pri obravnavi konkretnih primerov diskriminacije kot pri širšem vplivu na sistemsko urejanju delovnih razmerij.

Med drugim je s pomembnimi odločitvami, denimo glede meril za določitev dela plače iz poslovne uspešnosti, vplival na kolektivna dogovarjanja in prispeval k večji enakopravnosti.

Zagovornik ima pomembno vlogo pri oblikovanju predpisov, ki vplivajo na trg dela, saj sodeluje v javnih razpravah in prispeva strokovna stališča. Njegova prisotnost pomeni, da imajo delavke in delavci na voljo dostopno in neodvisno institucijo za zaščito pred diskriminacijo na delovnem mestu ter pri zaposlovanju.

V prihodnje si želimo še večje teže njegovih priporočil, okrepljene preventivne vloge ter tesnejšega sodelovanja s socialnimi partnerji.

REPUBLIKA SLOVENIJA

ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

10 LET

Zagovornikovo delo v številkah

500

Zagovornik vsako leto svetovanje in podporo nudi okrog 500 posameznikom, ki menijo, da so diskriminirani.

550

Zagovornik je izdal več kot 550 priporočil za odpravo ali preprečevanje diskriminacije.

500

Zagovornik je zaključil 500 postopkov ugotavljanja diskriminacije in 125 ocen diskriminatornosti predpisov.

10+9+8+4+...

Zagovornik je pripravil deset rednih letnih poročil, devet posebnih poročil, osem okroglih miz, več brošur za ozaveščanje o varstvu pred diskriminacijo in štiri periodične javnomnenjske raziskave o diskriminaciji v Sloveniji.

2000+

Na Zagovornikovih izobraževanjih o varstvu pred diskriminacijo je doslej sodelovalo preko 2000 udeležencev.

Podatki o diskriminaciji

- Vsak peti prebivalec Slovenije zatrjuje, da je že bil žrtev diskriminacije. Tako kažejo Zagovornikove raziskave o diskriminaciji v Sloveniji.
- Najpogosteje zatrjevana je diskriminacija na področju zaposlovanja in dela ter na področju socialnih storitev. Zagovornik prejme veliko prijav tudi zaradi domnevne diskriminacije pri dostopu do dobrin, storitev in stanovanj.
- V primerih, v katerih je Zagovornik ugotovil diskriminacijo, so bili posamezniki največkrat slabše obravnavani zaradi njihovega zdravstvenega stanja in osebnih okoliščin nosečnosti, starševstva, barve kože in narodnosti oziroma etničnega porekla, invalidnosti in državljanstva.
- Kršitelji prepovedi diskriminacije se včasih ne zavedajo, da so ravnali diskriminatorno. Ko so na prepovedano prakso opozorjeni, pa svoje ravnanje večinoma brez težav odpravijo.
- Zaradi ukrepanja diskriminiranih in ugotovitev Zagovornika so se izboljšave v preteklih desetih letih zgodile na več družbenih področjih.

Naloge Zagovornika

- Zagovornik ljudem svetuje in vodi postopke ugotavljanja diskriminacije.
- Zagovornik izvaja izobraževanja in usposabljanja o zagotavljanju enake obravnave in enakih možnosti. Ozaveščenost, kaj je diskriminacija in kakšne posledice povzroča, se večkrat izkaže ta za ključno orodje za odpravo ali preprečevanje diskriminacije.
- Z okroglimi mizami spodbuja pogovor o potrebnih izboljšavah na področju varstva človekovih pravic in enakih možnosti.
- Z raziskavami in drugimi aktivnostmi spremlja stanje diskriminacije v državi in pristojnim daje priporočila za izboljšanje varstva pred diskriminacijo.
- Zagovornik lahko diskriminirane tudi zastopa na sodišču. Odločitev za pravdo lahko diskriminiranim prinese nadomestilo za diskriminacijo.

Izbor nekaterih Zagovornikovih primerov

● Spremenjeno dojemanje pravičnosti pri nagradah za poslovno uspešnost podjetij

Podjetja so pri določitvi višine nagrade za poslovno uspešnost upoštevala tudi prisotnost na delovnem mestu. Tisti, ki so bili med letom več odsotni, so prejeli nižjo nagrado ali pa je sploh niso prejeli. Kot je v več primerih ugotovil Zagovornik, je to na videz nevtravno merilo, v več primerih vključeno tudi v kolektivne pogodbe, v slabši položaj postavilo zaposlene, ki so bili med letom odsotni zaradi njihovih osebnih okoliščin zdravstvenega stanja, nosečnosti, starševstva, invalidnosti in družinskega statusa. Vrhovno sodišče je v eni izmed odločitev posredno pritrdilo argumentaciji Zagovornika, da je takšno ravnanje delodajalcev diskriminatorno.

● Ustrezno vrednotenje vrhunskih uspehov športnikov invalidov

Med pogoji, po katerih vrhunski športniki prejmejo poseben dodatek k pokojnini, je bilo določeno, da so do tega upravičeni tisti, ki so prejeli olimpijsko ali paralimpijsko medaljo, medaljo z olimpijade gluhih, medaljo s šahovske olimpijade ali medaljo s svetovnih prvenstev v olimpijskih športnih disciplinah. Iz ugodnosti so bili izpuščeni športniki invalidi z medaljo s svetovnih prvenstev v paralimpijskih športnih disciplinah oziroma panogah. Zagovornik je ocenil, da takšna ureditev pomeni neposredno diskriminacijo športnikov invalidov na podlagi invalidnosti, saj je predpis neenako vrednotil vrhunske dosežke v športu invalidov in neinvalidov. Pristojnemu ministru in Državnemu zboru je priporočil, naj diskriminacijo odpravita. Na pobudo poslancev so z novelo zakona vrhunske dosežke v športu invalidov in neinvalidov izenačili.

● Zavrnitev postrežbe gostom, ker so Romi

Natakarica je gostom lokala rekla, da jih ne bo postregla, ker so Romi. Zagovornik je ugotovil diskriminacijo na podlagi njihove osebne okoliščine narodnosti oziroma etničnega porekla.

● **Večja občutljivost na potrebe različnih skupin prebivalstva pri naročanju k osebnemu zdravniku**

V okviru svetovanja so prebivalci Zagovorniku poročali o težavah pri naročanju na preglede v ambulantah družinske medicine zaradi digitalizacije poslovanja. Težave so imeli predvsem starejši, ljudje z invalidnostmi, tisti, ki težje govorijo slovensko, in tisti z resnimi zdravstvenimi stanji, saj ne morejo, ne znajo ali ne zmorejo uporabljati novih komunikacijskih tehnologij. Zagovornik je zato opravil anonimno raziskavo s klici v več deset ambulant družinske medicine. Ugotovil je, da so ambulante zares težko dosegljive. Z izsledkih raziskave je seznanil ambulante in tudi pristojni inšpektorat, ki je nato izvedel nadzor in izdal več opominov ter jim naložil odpravo pomanjkljivosti.

● **Umetna oploditev na voljo vsem ženskam v rodni dobi**

Samska ženska, ki so ji bili le zaradi njenega zakonskega stanu zavrjnjeni vsi zdravstveni ukrepi pomoči pri spočetju otroka, je Zagovorniku prijavila diskriminacijo zaradi predpisov, v katerih je to urejeno. Zagovornik je ocenil, da so ženske, ki so samske, razvezane, ovdovele ali živijo v istospolni zvezi, dejansko prikrajšane pri dostopu do umetne oploditve. Za takšno izključenost pa tudi ni našel upravičenih razlogov, da bi jo lahko obravnaval kot dopustno izjemo od prepovedi diskriminacije. Zato je ocenil, da je ureditev diskriminatorna na podlagi osebnih okoliščin zakonskega stanu in spolne usmerjenosti. Zahteval je presojo ustavnosti in zakonitosti ureditve. Ustavno sodišče je jeseni 2024 delno pritrdilo Zagovorniku in odločilo, da je ureditev OBMP neustavna, Državni zbor pa je jeseni 2025 neskladje odpravil.

● **Darovanje krvi omogočeno vsem moškim**

V Sloveniji so bili pred julijem 2022 iz krvodajalstva avtomatično izključeni vsi moški, ki so imeli spolni odnos z moškim. Odklonitev teh potencialnih krvodajalcev je bila uvedena zato, da bi bila darovana kri neoporečna. Zagovornik je zadevo proučil in ugotovil, da gre za nedopustno diskriminacijo. Ocenil je, da je možno legitimni cilj, da je darovana kri neoporečna, doseči predvsem tako, da bi bilo darovanje prepovedano začasno in samo tistim, ki imajo več partnerjev ali tvegane spolne odnose. Možnost prenosa virusov, ki se prenašajo s krvjo, je odvisna od spolnega vedenja, ki pa s spolom in spolno usmerjenostjo ni nujno povezano. Trajna prepoved krvodajalstva za vse moške, ki so imeli spolne odnose z moškimi, je tako dajala zgolj varljiv obet varnosti. Zavod za transfuzijsko medicino je že med postopkom ugotavljanja diskriminacije napovedal, da bodo tudi v Sloveniji kmalu v veljavi le še začasne prepovedi darovanja krvi, izbor krvodajalcev pa bo odvisen od tveganosti njihovega spolnega vedenja ne glede na njihov spol ali spolno usmerjenost. To se je poleti 2022 tudi uresničilo.

Povečano zavedanje o dolžnosti zagotavljanja dostopnosti za ljudi z invalidnostmi

Zagovornik je med najaktivnejšimi, ki opozarjajo na to, da je treba v Sloveniji odpraviti nedostopnost javnih prostorov in javnega prevoza ljudem z invalidnostmi. Na to je opozoril z več posebnimi poročili – o nedostopnosti srednjih šol gibalno oviranim, o nedostopnosti objektov v javni rabi, nedostopnosti medkrajevnega javnega prevoza gibalno in senzorno oviranim, o položaju gluhih v izobraževalnem sistemu in o neupoštevanju določil mednarodne Konvencije o pravicah invalidov. Na podlagi ugotovitev posebnih poročil je pristojnim dal več priporočil za ukrepanje, ki so privedla do izboljšanja dostopnosti, na splošno pa tudi povečala zavedanje o potrebah uvedbe prilagoditev.

Volitve tudi za polnoletne državljane s težavami v duševnem zdravju

Slovenska volilna zakonodaja je omogočala možnost odvzema volilne pravice samo za ljudi z intelektualnimi in psihosocialnimi invalidnostmi. Izključno zanje je predvidevala opravo izvedenske ocene njihove zmožnosti razumeti namen, pomen in učinek volitev. Zagovornik je ocenil, da je to diskriminatorno na podlagi osebne okoliščine invalidnosti. Vladi in pristojnim ministrstvom je večkrat priporočil, naj predlagajo spremembo vseh zakonov, ki urejajo volilno pravico. Diskriminacijo so nato na pobudo Državnega sveta odpravili poslanci Državnega zbora.

Pretiran nadzor nad temnopoltim kupcem v prodajalni z oblačili

V trgovini z oblačili je varnostnik temnopoltega kupca spremljal pri nakupu in po tem, ko je trgovino že zapustil, od njega zahteval, naj se vrne nazaj. Pri nadzoru je nato ugotovil, da je vse v redu, pri tem pa pripomnil, da ne zaupa temnopoltim ljudem. Zagovornik je v postopku ugotavljanja diskriminacije ugotovil, da je varnostnik kupca obravnaval drugače kot druge samo zaradi barve njegove kože, in ugotovil diskriminacijo na podlagi te osebne okoliščine.

Odklonitev zaposlitve zborovodji zato, ker je poročen z moškim

Zagovornik je ugotovil, da je srednja šola v postopku izbire novega zborovodje diskriminirala kandidata za zaposlitev. Odločilna pri tem, da ga niso izbrali, je bila njegova spolna usmerjenost oziroma to, da je v zakonski zvezi z moškim. Diskriminacija zaradi spolne usmerjenosti je v postopkih izbire in tudi sicer na delovnem mestu prepovedana.

Boljše poznavanje pravic interspolnih in transspolnih ljudi

Zagovornik je v poročilu o položaju interspolnih ljudi v medicinskih postopkih ugotovil, da so tudi v Sloveniji interspolni otroci in mladostniki lahko podvrženi neutemeljenim operativnim posegom, kar ima lahko za posledico različne zdravstvene in psihološke težave. Poudaril je pomen vzpostavitve sodobnega in enotnega protokola za obravnavo interspolnih ljudi in s poročilom seznanil pristojne institucije. V poročilu o položaju transspolnih ljudi se je Zagovornik zaradi zaščite pred stigmatizacijo in diskriminacijo teh ljudi zavzel tudi za to, da bi bilo možno postopke za pravno priznanje spola opraviti na katerikoli upravni enoti v državi. Pristojno ministrstvo je predlog upoštevalo.

Zavrnitev uporabe pripomočka pri maturi dijakinji s posebnimi potrebami

Državna komisija za splošno maturo Državnega izpitnega centra (RIC) dijakinji s potrjenimi težavami pri branju ni odobrila uporabe preprostega pripomočka, ki bi jo pri pisanju mature šele izenačil z drugimi dijaki, da bi lahko tako pokazala svoje znanje. Zagovornik je ugotovil, da je bila dijakinja diskriminirana zaradi njene osebne okoliščine zdravstvenega stanja.

Neupravičena zavrnitev izbire osebnega zdravnika glede na kraj bivanja

Zdravnica in zdravstveni dom nista želela vpisati pacienta, ker ne prebiva v isti občini, v kateri je zdravstveni dom. Po Zakonu o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju si lahko zavarovanci prosto izberejo osebnega zdravnika. Kraj bivanja zavarovanca je dopusten razlog za zavrnitev izbire osebnega zdravnika samo, če zdravnik oceni, da zaradi oddaljenosti pacientu ne bi mogel zagotoviti vseh storitev. V obravnavanem primeru je bil zavarovanec iz občine, ki meji na občino, v kateri deluje zdravnica, ki ga je zavrnila. Zagovornik je zato ugotovil diskriminacijo na podlagi osebne okoliščine kraja bivanja pri izbiri osebnega zdravnika.

Onemogočanje opravljanja dela kolesarskega sodnika zaradi starosti

Zagovornik načela enakosti je ugotovil, da društvo kolesarskemu sodniku po dopolnjenem 70. letu ni izdalo licence samo zaradi njegove starosti. Ker kršitelj nepopravilnosti ni odpravil, je zagovornik prevzel zastopanje pobudnika in vložil tožbo. V postopku je uveljavljal ugotovitev diskriminacije, odpravo posledic in odškodnino. Sodišče je tožbenemu zahtevku ugodilo in prisodilo 2000 evrov nadomestila zaradi diskriminacije.

● **Prepovedano postavljanje vprašanj o načrtovanju družine na razgovoru za službo**

Zagovornik načela enakosti je v postopku ugotavljanja diskriminacije ugotovil, da je bila kandidatka za službo na zaposlitvenem razgovoru obravnavana slabše v primerjavi z drugimi kandidati zaradi njenih osebnih okoliščin starševstva in družinskega stanja. Direktorica ustanove in druga uslužbenka sta ji postavili vprašanje o družini in otrocih, kar je v Sloveniji prepovedano. Zagovornik je ocenil, da je primer lahko koristen mnogim iskalkam in iskalcem ter ponudnikom dela in da je takih primerov veliko. Zato se je odločil za podporo stranki pri njeni tožbi proti delodajalcu. Postopek v tem primeru še poteka.

● **Zaprtje osebnega bančnega računa zaradi državljanstva**

Banka je stranki zaprla osebni račun samo zato, ker je kubanska državljanica. Zagovornik je ugotovil diskriminacijo na podlagi osebne okoliščine državljanstva pri dostopu do storitev.

● **Diskriminatorna obravnava pacientke pri ginekološki obravnavi**

Pacientka je Zagovorniku načela enakosti prijavila diskriminacijo, ker ji je njena ginekologinja zavrnila nadaljnjo zdravstveno obravnavo, medtem ko je bila v postopku oploditve z biomedicinsko pomočjo. Povedala je, da je zdravnica kot razlog za zavrnitev navedla svoj ugovor vesti, s katerim je storitve odrekla izključno istospolno usmerjenim pacientkam, ki so v postopku oploditve z biomedicinsko pomočjo. Zagovornik je ugotovil diskriminacijo. Pacientka se je odločila za tožbo v kateri jo je zastopal Zagovornik. Med sodnim postopkom se je z zdravnico sodno poravnala. Ginekologinja je pacientki izplačala primerno nadomestilo.

● **Država, ki spremlja, koliko romskih otrok konča osnovno in srednjo šolo**

Zagovornik je v posebnem poročilu pozval, da mora država sistemsko in boljše spremljati vključenost romskih otrok v vrtce in meriti njihovo uspešnost v osnovnih šolah. Na podlagi pridobljenih podatkov pa mora tudi ustrezno podpreti vse sodelujoče za dvig izobrazbene ravni med Romi. Romski učenci so namreč pri šolanju še vedno izrazito manj uspešni od vrstnikov, ki niso Romi, še posebej v jugovzhodnem delu države. Tam osnovne šole ne zaključijo 85 odstotkov romskih učencev. Dolžnost države je, da ustvari pogoje, da se to spremeni.

Zagovornice in zagovorniki načela enakosti

Izdajatelj

Zagovornik načela enakosti Republike Slovenije

Zanj

Miha Lobnik, zagovornik načela enakosti

Avtor celostne grafične podobe

Luka Pajntar, kaloop.si

Oblikovanje

Blaž Rat, IDEJA.si

Izdano ob 10. obletnici delovanja Zagovornika načela enakosti

Ljubljana, 2026

Uporaba vsebine je dovoljena z navedbo vira.
Uporabljen slovnični spol se nanaša na kateri koli spol.
Publikacija je brezplačna in dostopna vsem.
Besedilo ni lektorirano.

Publikacije Zagovornika načela enakosti so objavljene na spletni strani www.zagovornik.si.

Spletna izdaja

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI-ID 276632579](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:si:coibis-276632579)

ISBN 978-961-97440-1-7 (PDF)

Zagovornik načela enakosti je samostojni državni organ za varstvo pred diskriminacijo, spodbujanje enakih možnosti, enakopravnosti in enakega obravnavanja. Ustanovljen je bil leta 2016 na podlagi Zakona o varstvu pred diskriminacijo, s katerim je Slovenija v svoj pravni red prenesla pet evropskih direktiv s področja enakih možnosti. Zagovornik načela enakosti je polnopravni član Evropske mreže organov za enakost – Equinet.

V primeru dvomov, kako ravnati oziroma ali gre v določenem primeru za diskriminacijo ali ne, je Zagovornik dosegljiv na brezplačni telefonski številki **080 81 80** in na gp@zagovornik-rs.si.

www.zagovornik.si

zagovornice načela enakosti